

Covid-19 Hijyen Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Covid-19 Hijyen Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19384>

Özet

Covid-19 Hijyen Ölçeği, Birgül Çiçek, H. Şahin ve S. Erkal (2020) tarafından Covid-19 pandemisi döneminde bireylerin hijyen davranışlarındaki artışı ve bu konuya gösterdikleri özeni ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Ölçek, özellikle kişisel ve ev içi temizlik uygulamalarına odaklanmakta olup, 6 alt boyut ve toplam 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, 5'li Likert derecelendirme formatını kullanarak, bireylerin hijyen davranışlarının sıklığı ve yoğunluğunu güvenilir ve geçerli bir şekilde değerlendirmektedir.

Bu ölçek geliştirme çalışması, pandeminin günlük yaşam üzerindeki etkilerini ve hijyen alışkanlıklarının psikososyal boyutunu araştırmacılar için ölçülebilir hale getirmeyi hedeflemiştir. Yapılan analizler, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığına (Cronbach Alfa: .908) ve kabul edilebilir düzeyde yapısal geçerliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Covid-19, hijyen, pandemi, ölçek geliştirme, ev hijyeni, davranış değişikliği, temizlik, psikometrik özellikler.

Yazarlar

Birgül Çiçek, H. Şahin, S. Erkal.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, küresel **Covid-19 pandemisi** sırasında bireylerin ev ve kişisel hijyen uygulamalarında meydana gelen değişimleri ve artan hassasiyet seviyelerini sistematik bir şekilde ölçmek ve değerlendirmektir. Salgın öncesi dönemlere kıyasla hijyen davranışlarının sıklığı ve yoğunluğunu nicel verilerle ortaya koyarak ilgili alanlardaki araştırmalara sağlam bir ölçüm aracı sunmak hedeflenmiştir.

Ölçek, hijyen davranışlarının farklı yönlerini (çamaşır yıkama sıklığı, dezenfeksiyon, gıda hazırlama yöntemleri vb.) alt boyutlar aracılığıyla ayrıştırmayı ve bireylerin genel hijyen eğilimlerini bilimsel olarak analiz etmeyi amaçlar. Bu sayede, halk sağlığı müdahalelerinin etkinliğini ve bireylerin korunma çabalarının düzeyini belirlemek mümkün olmaktadır.

Yapı

Ölçek, **Covid-19 Hijyen Davranış** yapısını ölçmektedir. Bu yapı, bireylerin kendilerini ve çevrelerini SARS-CoV-2 virüsünden korumak amacıyla gönüllü olarak artırdıkları ve

sıklaştırdıkları temizlik, dezenfeksiyon ve korunma eylemlerini kapsar. Ölçek, **altı farklı alt boyutta** organize edilmiş toplam **27 maddeden** oluşmaktadır.

Ölçek geliştirme sürecinde belirlenen bu alt boyutlar, hijyenin farklı alanlarına odaklanarak, bireylerin ev ortamında ve kişisel rutinlerinde gösterdikleri özeni derinlemesine inceleme fırsatı sunar. Bu alt boyutlar, genel kaygıdan ziyade, somut ve gözlemlenebilir davranışsal değişicilikleri hedeflemektedir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliği, geliştirme çalışması kapsamında Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak test edilmiştir. DFA sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeksleri, ölçeğin altı faktörlü yapıya uygun verilerle kabul edilebilir bir uyum içinde olduğunu göstermiştir. Elde edilen temel uyum iyiliği değerleri aşağıdadır:

Ki-kare / serbestlik derecesi oranı (χ^2/df): 4.509

Anlamlılık düzeyi (p): < .001

Uyum iyiliği indeksi (GFI): .885

Düzeltilmiş Uyum iyiliği indeksi (AGFI): .859

Yaklaşık Hata Karekökü Ortalaması (RMSEA): .065

Özellikle **RMSEA** değerinin .065 olması, modelin iyi uyum sağlıyorlar içinde yer aldığını gösterir. GFI ve AGFI değerleri de modelin teorik yapıya uygun ampirik verilerle tutarlı olduğunu destekleyerek, ölçeğin yapısal olarak geçerli olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Güvenirlik

Covid-19 Hijyen Ölçeği'nin iç tutarlılık güvenilirliği, Cronbach Alfa katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin genel iç güvenilirlik katsayısı (C. alpha) **.908** olarak tespit edilmiştir.

Bu değer, psikometrik açıdan oldukça yüksek bir iç tutarlılık temsil etmekte olup, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapıyı ölçmede tutarlı ve homojen olduğunu göstermektedir. Bu yüksek güvenilirlik düzeyi, ölçeğin bilimsel araştırmalarda istikrarlı ve güvenilir sonuçlar elde etmek için uygun bir araç olduğunu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçek geliştirme sürecinde, ölçeğin yapısal modelini test etmek ve alt boyutların doğrulamak amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. DFA, ölçeğin teorik olarak öngörülen altı faktörlü yapıya uygun, toplanan verilerle ne ölçüde uyumlu olduğunu değerlendirmiştir.

Analiz sonuçları, ölçeğin toplam 27 maddeden oluştuğunu ve bu maddelerin 6 ayrı, anlamlı alt boyuta ayrıldığını istatistiksel olarak desteklemiştir. Bu alt boyutlu yapı, Covid-19'a özgü hijyen davranışları'nın karmaşık doğasını çok yönlü olarak ele almayı sağlamıştır.

Araç

Test Türü: Geliştirme Ölçeği (Development Scale)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Yetişkin Popülasyonu (Pandemi döneminde ev hijyeni uygulayan bireyler)

Yaş Grubu: Yetişkin

Popülasyon Detayları: Türkiye'de yaşayan ve Covid-19 pandemisi sırasında hijyen uygulamaları'nı artıran veya değiştiren bireylerden elde edilen verilerle geliştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Ölçek, 5'li Likert derecelendirme formatını kullanmaktadır. Cevap seçenekleri, 5 puanın 'Her zaman', 1 puanın ise 'Hiçbir zaman'ı temsil ettiği bir aralıkta sunulmuştur. Yüksek puanlar, bireyin Covid-19 ile ilişkili hijyen davranışları'nı daha sık ve yoğun uyguladığını göstermektedir. Ölçek toplam 27 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Covid-19, hijyen davranışları, psikometri, Cronbach Alfa, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), 27 madde, 6 alt boyut.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Birgül Çiçek

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Kaynakta belirtilmemiştir.

Bağı Kuruluş E-posta Adresleri: birgulaydin@hacettepe.edu.tr

Yazma Adresi: Birgül Çiçek (Hacettepe Üniversitesi, Tahmini Bağ Kuruluş)

Özinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2020

İzinler ve Ücret: Ölçeğin kullanımı için yazar Birgül Çiçek ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik ve ticari olmayan araştırmalar için izin koşulları yazarlar tarafından belirlenmektedir.

PDF Kaynağı: Ölçeğin geliştirme çalışması'nın tam metin PDF dosyası aşağıdadır. Orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: [covid-19-hijyen-olcegi-toad.pdf](https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.45906)

Kaynaklar

Çiçek, B., Şahin, H., ve Erkal, S. (2020). Covid-19 Hijyen Ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Studies*, 15(6), 339-350. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.45906>

Makalenin tam metni ayrıca bu adresten de erişilebilir: turkishstudies.net

Covid-19 Hijyen Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıda, ölçeğin yapısı'nın örnekleyen ve kaynak metinde belirtilen maddeler, orijinal dillerinde ve değiştirilmeden sunulmuştur. Ölçek toplam 27 maddeden oluşmaktadır.

"Daha çok çamaşır yıkıyorum."

"Ev temizliğine daha çok zaman ayıyorum."

"Ekmek vb. ürünleri evde yapıyorum."

"Evde kullandığımız tüm kapı, dolap ve pencere kollarını her gün dezenfekte ediyorum."

"Odaları düzenli olarak havalandırıyorum."